Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 14 czerwca 2017 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem — Współpraca sądowa w sprawach cywilnych — Rozporządzenie (UE) nr 1215/2012 — Artykuł 1 ust. 2 lit. a) — Zakres stosowania — Dziedziny wyłączone — Stosunki majątkowe wynikające z małżeństwa — Rozwiązanie małżeństwa — Rozliczenie rzeczy nabytej w okresie małżeństwa

W sprawie C-67/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Rayonen sad Varna (sąd rejonowy w Warnie, Bułgaria) postanowieniem z dnia 26 stycznia 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 7 lutego 2017 r., w postępowaniu:

Todor Iliev

przeciwko

Blagoveście Ilievej,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: E. Regan, prezes izby, J.C. Bonichot i C.G. Fernlund (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: A. Calot Escobar,

postanowiwszy, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem, zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wydaje następujące

Postanowienie

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 ust. 2 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Todorem Ilievem a Blagovestą Ilievą dotyczącego rozliczenia samochodu w następstwie rozwiązania ich małżeństwa.

* Język postępowania: bułgarski.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 1215/2012

3 W motywie 34 rozporządzenia nr 1215/2012 Rada Unii Europejskiej podkreśliła konieczność zapewnienia ciągłości między konwencją z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32, zwanej dalej „konwencją brukselską") a zastępującymi ją rozporządzeniami, w tym co się tyczy dokonanej już przez Trybunał wykładni przepisów tej konwencji równoważnych z przepisami niniejszego rozporządzenia.

4 Artykuł 1 ust. 1 i art. 1 ust. 2 rozporządzenia lit. a) nr 1215/2012 stanowią:

„1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych, administracyjnych ani spraw dotyczących odpowiedzialności państwa za działania lub zaniechania w wykonywaniu władzy publicznej (acta iure imperii).

2. Niniejsze rozporządzenie nie ma zastosowania do:

a) stanu cywilnego, zdolności prawnej lub zdolności do czynności prawnych osób fizycznych, stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa lub związku uznawanego – w myśl przepisów mających zastosowanie do takiego związku – za mający skutki porównywalne do skutków małżeństwa".

5 Artykuł 4 ust. 1 tego rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„1. Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego".

6 Zgodnie z jego art. 80 rozporządzenie nr 1215/2012 uchyla rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).

7 Zgodnie z art. 81 rozporządzenia nr 1215/2012:

„[…]

Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 10 stycznia 2015 r. z wyjątkiem art. 75 i 76, które stosuje się od dnia 10 stycznia 2014 r.".

Konwencja brukselska

8 Artykuł 1 konwencji brukselskiej stanowi:

„Niniejsza konwencja ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. […]

Niniejsza konwencja nie ma zastosowania do:

1) stanu cywilnego, zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych osób fizycznych, stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa, testamentów i spadków;

[…]”.

Prawo bułgarskie

Kodeks prawa prywatnego międzynarodowego

9 Artykuł 4 ust. 1 pkt 2 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego stanowi:

„Sądy i inne bułgarskie organy mają jurysdykcję krajową, gdy:

[…]

2. skarżący lub powód jest obywatelem bułgarskim lub osobą prawną prawa bułgarskiego”.

Kodeks rodzinny

10 Artykuł 21 ust. 1 kodeksu rodzinnego stanowi, że małżonkom przysługują takie same prawa do rzeczy nabytych wspólnie w trakcie małżeństwa, bez względu na to, na czyje nazwisko zostały one nabyte.

11 Zgodnie z art. 28 tego kodeksu, w wypadku ustania wspólności majątkowej, małżonkom przysługują równe prawa.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

12 Todor Iliev, obywatel Bułgarii, i B. Ilieva, obywatelka Włoch i Bułgarii, zawarli związek małżeński w dniu 1 czerwca 2007 r. w Szumen (Bułgaria).

13 W dniu 2 lipca 2015 r. małżeństwo stron zostało rozwiązane na mocy wyroku Rayonen sad Szumen (sądu rejonowego w mieście Szumen, Bułgaria).

14 W następstwie orzeczenia przez ten sąd rozwodu T. Iliev wniósł do sądu odsyłającego apelację dotyczącą rozliczenia samochodu zakupionego przez B. Ilievą i zarejestrowanego na jej nazwisko w listopadzie 2009 r.

15 Todor Iliev podnosi, że samochód ten został nabyty za wspólne środki, gdy strony były małżeństwem, i że zgodnie z art. 21 i 28 kodeksu rodzinnego samochód należy zarówno do jednej, jak i do drugiej strony, nawet jeśli jest zarejestrowany we Włoszech jedynie na nazwisko B. Ilievej.

16 Zgodnie z postanowieniem odsyłającym, mimo że T. Iliev i B. Ilieva są na stałe zameldowani w Bułgarii, należy stwierdzić, iż w dacie zawarcia związku małżeńskiego, nabycia samochodu, orzeczenia rozwodu i wszczęcia postępowania głównego mieli oni zwykłe miejsce pobytu na terytorium Włoch. Sąd odsyłający uściśla, że B. Ilieva mieszka i pracuje na stałe we Włoszech od 10 lat, że w dniu 14 marca 2016 r. oświadczyła ona przed organami bułgarskimi, iż mieszka we Włoszech, oraz że zgodnie z wydanym przez organy włoskie dokumentem tożsamości zamieszkuje ona w miejscowości Alba, w prowincji Cuneo (Włochy).

17 Blagovesta Ilieva kwestionuje jurysdykcję sądów bułgarskich do orzekania w rozpatrywanej w postępowaniu głównym sprawie, stwierdzając, że zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012 to sądy włoskie mają jurysdykcję.

18 Sąd odsyłający wyraził wątpliwości w tym względzie w zakresie, w jakim jest mu znany jedynie jeden wyrok wydany przez bułgarski sąd najwyższy w sprawie rozwodowej, dotyczący rozliczenia rzeczy nabytych w trakcie małżeństwa. Zgodnie z tym wyrokiem wskazane w art. 1 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 wyłączenie dotyczy jedynie spraw związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym określonym w niektórych przepisach kodeksu rodzinnego, które to przepisy nie dotyczą takich rozliczeń. Z powyższego wynikałoby, że rozliczenia te są objęte zakresem stosowania tego rozporządzenia. Zdaniem sądu odsyłającego, jeśli taka sytuacja ma miejsce, sądy włoskie byłyby właściwe do orzekania w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym, zgodnie z art. 4 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia. Natomiast, jeśli to ostatnie nie ma zastosowania, właściwe byłyby sądy bułgarskie, zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 2 kodeksu prawa prywatnego międzynarodowego.

19 W tych okolicznościach Rayonen sad Varna (sądy rejonowy w Warnie, Bułgaria) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy powództwo między byłymi małżonkami o podział rzeczy ruchomej nabytej w okresie małżeństwa w ramach ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej stanowi spór dotyczący stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa w rozumieniu art. 1 ust. 1 lit. a) rozporządzenia [nr 1215/2012]?

2) Czy spór dotyczący podziału rzeczy ruchomej nabytej w okresie małżeństwa, lecz wpisanej w rejestrach właściwych organów krajowych jedynie na nazwisko jednego z małżonków, jest objęty określonymi w art. 1 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 wyłączeniami odnoszącymi się do możliwości stosowania tego rozporządzenia?

3) Który sąd jest właściwy, aby rozpatrzyć spór między byłymi małżonkami dotyczący własności rzeczy ruchomych nabytych w okresie zawartego między stronami małżeństwa, gdy małżonkowie są obywatelami jednego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, a w sprawie ustalono, że miejsce zamieszkania stron znajdowało się na terytorium innego państwa członkowskiego w chwili zawarcia małżeństwa, nabycia rzeczy, ustania małżeństwa i wniesienia powództwa o podział rzeczy po ustaniu małżeństwa?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

20 Na mocy art. 99 regulaminu postępowania, jeżeli odpowiedź na pytanie prejudycjalne można wywieść w sposób jednoznaczny z orzecznictwa, Trybunał może w każdej chwili, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem.

21 Powyższy przepis należy zastosować w niniejszej sprawie.

22 Poprzez trzy zadane pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 1 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że spór taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym – dotyczący rozliczenia, w następstwie orzeczenia rozwodu, rzeczy ruchomej nabytej w okresie małżeństwa przez małżonków będących obywatelami danego państwa członkowskiego, lecz mających miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim – jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia nr 1215/2012, czy też jest objęty zakresem stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa, a w konsekwencji zakresem wyłączeń wskazanych we wspomnianym art. 1 ust. 2 lit. a).

23 W tym względzie należy przypomnieć, że w zakresie, w jakim rozporządzenie nr 1215/2012 zastępuje odtąd konwencję brukselską w stosunkach między państwami członkowskimi – z wyjątkiem Królestwa Danii – dokonana przez Trybunał wykładnia postanowień tej konwencji ma odpowiednio zastosowanie także do tego rozporządzenia, gdy jego postanowienia oraz postanowienia konwencji brukselskiej można zakwalifikować jako „równorzędne". Jak wynika z motywu 34 rozporządzenia nr 1215/2012, należy zapewnić ciągłość wykładni między konwencją brukselską a tym rozporządzeniem (zob. podobnie wyrok z dnia 18 października 2011 r., Realchemie Nederland, C-406/09, EU:C:2011:668, pkt 38).

24 Co się tyczy zakresu stosowania rozporządzenia nr 1215/2012, należy stwierdzić, że jego art. 1 ust. 2 lit. a) odpowiada art. 1 akapit drugi pkt 1 konwencji brukselskiej i że te dwa postanowienia mają analogiczne brzmienie.

25 W konsekwencji należy odnieść się do orzecznictwa Trybunału dotyczącego art. 1 akapit drugi pkt 1 konwencji brukselskiej, a w szczególności do wyroku z dnia 27 marca 1979 r., de Cavel (143/78, EU:C:1979:83).

26 W wyroku tym Trybunał rozpatrzył, czy w ramach postępowania rozwodowego spór dotyczący środka zabezpieczającego ustanowionego na rzeczach jest objęty konwencją brukselską, ze względu na majątkowy charakter rozpatrywanego środka.

27 Trybunał wskazał, że ze względu na szczególny charakter niektórych kwestii – w tym stanu cywilnego, zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych osób fizycznych, stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa, testamentów i spadków – spory dotyczące tych kwestii zostały wyłączone z zakresu stosowania konwencji brukselskiej (wyrok z dnia 27 marca 1979 r., de Cavel, 143/78, EU:C:1979:83, pkt 6).

28 Trybunał orzekł, że wskazane w art. 1 akapit drugi pkt 1 konwencji brukselskiej pojęcie „stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa" obejmuje nie tylko przewidziane w niektórych prawodawstwach krajowych ustroje majątkowe związane szczególnie i wyłącznie z małżeństwem, lecz także wszelkie stosunki majątkowe wynikające bezpośrednio z więzi małżeńskiej lub z rozwiązania tej więzi (wyrok z dnia 27 marca 1979 r., de Cavel, 143/78, EU:C:1979:83, pkt 7).

29 Trybunał stwierdził, że w ramach postępowania rozwodowego spory odnoszące się do rzeczy małżonków mogą, w danym wypadku, dotyczyć lub być ściśle związane z: pierwszą kategorią – kwestiami odnoszącymi się do stanu cywilnego; drugą kategorią – kwestiami odnoszącymi się do prawnych stosunków majątkowych między małżonkami wynikających bezpośrednio z więzi małżeńskiej lub z rozwiązania tej więzi; trzecią kategorią – kwestiami odnoszącymi się do prawnych stosunków majątkowych między nimi, lecz bez związku z małżeństwem, a także że wyłącznie spory dotyczące tej ostatniej kategorii są objęte zakresem stosowania konwencji brukselskiej, podczas gdy spory dotyczące dwóch pierwszych kategorii powinny być wyłączone z zakresu stosowania tej konwencji (wyrok z dnia 27 marca 1979 r., de Cavel, 143/78, EU:C:1979:83, pkt 7).

30 Z powyższego wynika, że jeśli chodzi o spór między byłymi małżonkami dotyczący rozliczenia rzeczy ruchomej nabytej w trakcie małżeństwa, ponieważ spór ten dotyczy prawnych stosunków majątkowych między tymi osobami wynikających bezpośrednio z rozwiązania małżeństwa, spór ten nie jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia nr 1215/2012, lecz jest objęty zakresem wspomnianej w punkcie poprzedzającym kategorii drugiej.

31 Ponadto należy dodać, że o ile rozporządzenie Rady (WE) 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. 2003, L 338, s. 1) odnosi się do – zgodnie z jego art. 1 ust. 1 lit. a) – spraw

cywilnych dotyczących rozwodu, o tyle ma ono wyłącznie zastosowanie, jak wynika z jego motywu 8, do rozwiązania małżeństwa, a nie do takich kwestii, jak przyczyny rozwodu, skutki majątkowe małżeństwa lub inne możliwe kwestie uboczne.

32 W konsekwencji na zadane pytania należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 1 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1215/2012 należy interpretować w ten sposób, że spór taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym – dotyczący rozliczenia, w następstwie orzeczenia rozwodu, rzeczy ruchomej nabytej w okresie małżeństwa przez małżonków będących obywatelami danego państwa członkowskiego, lecz mających miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim – nie jest objęty zakresem stosowania tego rozporządzenia, lecz jest objęty zakresem stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa, a w konsekwencji zakresem wyłączeń wskazanych we wspomnianym art. 1 ust. 2 lit. a).

W przedmiocie kosztów

33 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 1 ust. 2 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że spór taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym – dotyczący rozliczenia, w następstwie orzeczenia rozwodu, rzeczy ruchomej nabytej w okresie małżeństwa przez małżonków będących obywatelami danego państwa członkowskiego, lecz mających miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim – nie jest objęty zakresem stosowania tego rozporządzenia, lecz jest objęty zakresem stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa, a w konsekwencji zakresem wyłączeń wskazanych we wspomnianym art. 1 ust. 2 lit. a).

Podpisy